

Utlåtande 2013:159 RVIII (Dnr 328-1609/2012)

**Upprustning och belysning av ”Kristallvertikalaccent”,
Stockholms glasskulptur i världsklass vid Sergelfontänen
Motion (2012:59) av Tomas Rudin (S)**

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Motion (2012:59) av Tomas Rudin (S) om ”Upprustning och belysning av Kristallvertikalaccent, Stockholms glasskulptur i världsklass vid Sergelfontänen” anses besvarad med hänvisning till vad som anförts i utlåtandet.

Föredragande borgarrådet Madeleine Sjöstedt anför följande.

Ärendet

Tomas Rudin (S) har i en motion framfört att luftföreningar har gjort att skulpturen, ”Kristallvertikalaccent”, på Sergels Torg blivit grå och mindre gnistrande. Tomas Rudin föreslår med detta som bakgrund att staden renoverar konstverket och utlyser en konstnärsävling för att gestalta konstverkets belysning.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, kulturnämnden, trafik- och renhållningsnämnden och Norrmalms stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontoret anser att det är upp till ansvarig nämnd att beakta behoven avseende kristallvertikalaccenten och att det inte har något att invända mot en pristävling om en nämnd beslutar att anordna en sådan.

Kulturnämnden anser att det vore klart olämpligt att någon annan konstnär adderar ett ljus på ett konstverk vars konstnär just beaktat och arbetat med ljusets inre egenskaper och menar vidare att en tävling skulle strida mot verkets ursprungliga intentioner.

Trafik- och renhållningsnämnden ser inget behov i att utlysa en tävling och att belysningen av skulpturen ska följa konstnärens intentioner med konstverket. Nämnden framhåller angående renovering av konstverket, tvättning mm att dess inriktning är att genomföra den under tiden för genomförandet av tätskiktsbytet på Sergels Torg.

Norrmalms stadsdelsnämnd anser att det är av vikt att hänsyn tas till konstnärens ursprungliga tankar kring belysningen av verket vid en eventuell förnyad belysning. Angående renovering framhåller nämnden att en renovering av konstverket planeras i samband med arbeten kring Sergels Torg.

Mina synpunkter

Edvin Öhrström – verksam vid Orrefors glasbruk i Småland– är ett av det svenska konstglaset mest kända namn. Hans ”Kristallvertikalaccent”, eller i mer vardagligt tal ”Pinnen” eller ”Glasobelisken”, utgör en del av den konstnärliga utsmyckningen av Sergels torg.

Som trafik- och renhållningsnämnden konstaterar är ”Kristallvertikalaccent” i behov av renovering. Stålkonstruktionen behöver ses över, belysningen bytas ut och glasprismorna tvättas och skadade bytas ut. Nämnden framhåller att renoveringen av konstverket planeras för genomförande samordnat med tätskiktsbytet, som kommunfullmäktige beslutade om i september 2012, på Sergels Torg.

Gällande frågan om att utlysa en konstnärstävling för belysningen av konstverket framhåller bland annat kulturförvaltningen att ” det vore klart olämpligt att någon annan konstnär [...] adderar ett ljus på ett konstverk vars konstnär just beaktat och arbetat med ljusets inre egenskaper.” I detta kan jag inte mer än instämma, konstnärens ursprungliga intentioner med konstverket bör respekteras.

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Motion (2012:59) om ”Upprustning och belysning av Kristallvertikalaccent” av Tomas Rudin (S)

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarrådet Karin Wanngård (S) enligt följande.

Jag föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta

1. Bifaller motionen
2. Därutöver anför följande:

Eftersom staden själv har medverkat till att konstnären ursprungliga intentioner inte riktigt förverkligades i och med skulpturens ursprungliga konstruktion, bl.a. genom att fel glas beställdes till uppförandet av konstverket, torde en konståvling om en extern belysning vara välkommet i syfte att med ny ljuskraft hylla Edvin Öhrström, konstnären och skaparen av skulpturen Obelisken.

Konståvlingen hindrar inte på något sätt att trafikkontoret genomför en välbehövlig tvätt och översyn av glasskulpturen.

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Motion (2012:59) av Tomas Rudin (S) om ”Upprustning och belysning av Kristallvertikalaccent, Stockholms glasskulptur i världsklass vid Sergelfontänen” anses besvarad med hänvisning till vad som anförts i utlåtandet.

Stockholm den 13 november 2013

På kommunstyrelsens vägnar:
STEN NORDIN

Madeleine Sjöstedt

Ulrika Gunnarsson

Reservation anfördes av Karin Wanngård, Roger Mogert och Olle Burell (alla S) med hänvisning till reservationen av (S) i borgarrådsberedningen.

ÄRENDET

Tomas Rudin har i en motion framfört att luftföroreningar har gjort att skulpturen, ”Kristallvertikalaccent”, på Sergels Torg blivit grå och mindre gnistrande. Tomas Rudin (S)anför med detta som bakgrund att staden renoverar konstverket och utlyser en konstnärsävling för att gestalta konstverkets belysning.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, kulturnämnden, trafik- och renhållningsnämnden och Norrmalms stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 18 mars 2013 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret konstaterar att ansvaret för glasobelisken ”kristallvertikalaccent” vilar på trafik- och renhållningsnämnden.

I budget för 2013 anges att staden skall ta fram ett ljusprogram i samarbete med privata aktörer för att Stockholm ska vara en attraktiv stad även under vintern. Genom att lysa upp broar, öppna platser och fastigheter med varierande och nytänkande ljuskreationer kan Stockholm gynna vinterturismen och skapa trivsel och trygghet under hela året.

Stadsledningskontoret anser att det ligger inom respektive nämnds eller bolagsstyrelsens ansvar att instifta och anordna olika tävlingar kring byggnadsverk i Stockholm och att det därmed inte krävs ett särskilt beslut i kommunfullmäktige.

Stadsledningskontoret har inget att invända mot att det instiftas pris eller tävlingar kring byggnadsverk i Stockholm men anser att grunden för ett pris eller en tävling ska definieras i ett syfte och ett sammanhang som exempelvis ökad trygghet eller vid utveckling av en stadsdel med viss profil eller liknande.

Stadsledningskontoret anser att det är upp till Trafik- och renhållningsnämnden att beakta behoven avseende kristallvertikalaccenten när denna upprättar sin verksamhetsplan och samordna detta med tätskiktsbytet på Sergels torg.

Kulturnämnden

Kulturnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 7 februari 2013 att godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämna det som svar på

remissen.

Reservation anfördes av Tomas Rudin m.fl. (S), *bilaga 1*.

Kulturförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 3 januari 2013 har i huvudsak följande lydelse.

Förvisso tycker Kulturförvaltningen att en konståvling om en extern belysning är en intressant idé, likafullt bör beaktas att med rätt belysning i konstverket och med en tvått av detsamma så kommer Öhrströms Kristallvertikalaccent att åter att inta Sergels torg med ursprunglig gnistrande konstnärlig kraft. Kulturförvaltningen tycker alltså att det vore klart olämpligt att någon annan konstnär (om än en begåvad sådan) adderar ett ljus på ett konstverk vars konstnär just beaktat och arbetat med ljusets inre egenskaper. En tävling strider alltså mot verkets (och konstnärens) ursprungliga intentioner. Det är dock med tillförsikt som frågan överlämnas till de för konstverket ansvariga: i detta unika fall Trafikkontorets belysnings – och vårdande experter som, gärna i samråd med Stadsmuseets antikvarier, nogsamt bör beakta konstverkets originella natur. En grundlig översyn lär sålunda lösa mörkerproblemet och ge, den i folkmun omtalade Pinnen, nytt liv

Trafik- och renhållningsnämnden

Trafik- och renhållningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 14 mars 2013 att

1. Trafik- och renhållningsnämnden godkänner projektets inriktning och ger kontoret i uppdrag att fortsätta utredningen.
2. Trafik- och renhållningsnämnden beslutar att som svar på remissen överlämna kontorets tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen.
3. Trafik- och renhållningsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Trafikkontorets tjänsteutlåtande daterat den 20 februari 2013 har i huvudsak följande lydelse.

Kontoret ser inget behov av att utlysa en konstnärstävling i syfte att genomföra en effektbelysning av glasobelisken. Målsättningen är inte att göra en förändring av belysningen utan att med ny teknik uppnå de intentioner som Öhrström hade när han skapade konstverket. Det finns väl dokumenterat vilken effekt belysningen var tänkt att ha på konstverket.

När det gäller renovering av konstverket, tvättning mm så är det kontorets

inriktning att genomföra den under tiden för genomförandet av tätskiktsbytet på Sergels torg.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Norrmalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 7 februari 2013 att besvara motionen med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Reservation anfördes av vice ordförande Anita Lindskog m.fl. (S), *bilaga 1*.

Norrmalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 15 januari 2013 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen är positiv till en renovering av glasobelisken och delar motionärens uppfattning om att detta konstverk är ett vackert och identitetsskapande landmärke i citykärnan. Förvaltningen är också positiv till en förbättrad belysning av den omkringliggande fontänen.

En tvättning och upprustning av verket är planerad. Trafikkontoret kommer troligen att genomföra en genomgripande renovering av glasobelisken i samband med arbeten kring Sergels torg. Då kommer också belysningen i Sergelfontänen att ses över. Den befintliga belysningen i obelisken är dock tänkt att behållas även efter renoveringen. Troligt är att glasobelisken efter tvättning kommer att uppfattas som bättre belyst när skyvmmande smuts och avlagringar har avlägsnats. Förvaltningen anser därför att det verkar klokt att först genomföra renoveringen för att därefter besluta om någon ytterligare belysning av glasobelisken behövs. Vidare anser förvaltningen att det är viktigt att hänsyn tas till konstnärens ursprungliga tankar kring belysningen av verket vid en eventuell förnyad belysning.

RESERVATIONER M.M.

Kulturnämnden

Reservation anfördes av Tomas Rudin m.fl. (S) enligt följande.

Eftersom staden själv har medverkat till att konstnärens ursprungliga intentioner inte riktigt förverkligades i och med skulpturens ursprungliga konstruktion, bl.a. genom att fel glas beställdes till uppförandet av konstverket, torde en konståvlig om en extern belysning vara välkommet i syfte att med ny ljuskraft hylla Edvin Öhrström, konstnären och skaparen av skulpturen Obelisken.

Konståvlingen hindrar inte på något sätt att Trafikkontoret genomför en välbehövlig tvätt och översyn av glasskulpturen.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av vice ordförande Anita Lindskog m.fl. (S) enligt följande.

Det är glädjande att förvaltningen nu stödjer förslaget att rengöra och renovera glasobelisken. Vi anser dock att detta inte räcker utan att ett positivt beslut beträffande förbättring av dess belysning redan nu kan fattas. Risker är annars att det hela ”rinner ut i sanden”.

Den socialdemokratiska motionen författad av Tomas Rudin (s) inbegriper som bekant

- rengöring och renoivering samt
- utlysande av en konstnärstävling i syfte att genomföra en effektbelysning av glasobelisken och fontänen vid Sergels Torg.

Förvisso kan vi inte läsa konstnärens tankar och intentioner men det förefaller att samtliga som vi pratat med anser att verket är vackert men inte kommer till sin rätt då belysningen f n är uppenbart otillräcklig. Då vi är övertygade om att en rengöring är nödvändig men inte tillräcklig anser vi att nämnden beslutar stödja motionären till fullo.

Vi anser att stadsdelsnämnden fattar beslut att stödja den socialdemokratiska motionen författad av Tomas Rudin innebärande att;

- att utlysa en konstnärstävling i syfte att genomföra en effektbelysning av glasobelisken och fontänen vid Sergels torg.
- att staden påbörjar renoivering och tvättning av det offentliga konstverket ”Kristallvertikalaccent” vid Sergelfontänen.

2012:59

**Motion av Tomas Rudin (S) om upprustning och
belysning av "Kristallvertikalaccent", Stockholms
glasskulptur i världsklass vid Sergelfontänen**

Dnr 328-1609/2012

I den sk Sergelfontänen står en av Stockholms mest kända skönheter skulpturen "Kristallvertikalaccent" av konstnären Edvin Öhrström. 80.000 glasprismor bildar en 37,5 meter hög obelisk som ursprungligen och till viss del även idag är upplyst inifrån. Glaset kommer från Lindhammars glasbruk och belystes ursprungligen av fyra metallhalogenlampor inifrån. Tyvärr har luftföroreningar gjort konstverket grått och mindre gnistrande men ändå har konstverket klarat tidens tand väl. Inte minst i folkmun är konstverket känt och ofta avbildat på vykort och fotografier.

Stockholm stad bör hedra platsen med en upprustning och en effektiv belysning för att utveckla dess skönhet. Genom att med modern belysningsteknik belysa obeliskan utifrån eller inifrån på något dramatiskt och effektivt sätt kan både platsen och konstverket få en pånyttfödelse. Även fontänen skulle kunna effektbelysas på ett vackert sätt för att öka attraktionen.

En hisnande jämförelse, men ändå, är Eifeltornet som en gång i timmen gnistrar utanpå med tiotusentals LED-lampor. Något liknande skulle kunna belysa konstverket och platsen ytterligare. En renovering av konstverket är också behövlig skulle dessutom kunna framhäva den ursprungliga idén bättre än vad som är fallet idag.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår jag att kommunfullmäktige beslutar att:

1. Utlysa en konstnärstävling i syfte att genomföra en effektbelysning av glasobelisken och fontänen vid Sergels torg
2. Staden påbörjar en renovering och tvättning av det offentliga konstverket ”Kristallvertikalaccent” vid Sergelfontänen

Stockholm den 5 november 2012

Tomas Rudin